

BCN
CLÀSSICS
20/21

3 de maig de 2021
PALAU DE LA MÚSICA



JOSHUA BELL STEVEN ISSERLIS ALESSIO BAX

Mozart, Xostakóvitx, Mendelssohn

PROGRAMA*

Cicle BCN Clàssics al Palau de la Música

Dilluns, 3 de maig de 2021, 19 h

W. A. MOZART (1756–1791)

Sonata per a violí i piano núm 32, en Si bemoll major, k. 454

20'

- I. Largo-Allegro
- II. Andante
- III. Allegretto

Joshua Bell, violí. Alessio Bax, piano

D. XOSTAKÓVITX (1906–1975)

Sonata per a violoncel i piano en Re menor, op. 40

27'

- I. Allegro non troppo
- II. Allegro
- III. Largo
- IV. Allegro

Steven Isserlis, violoncel. Alessio Bax, piano

F. MENDELSSOHN (1809–1847)

Trio per a violí, violoncel i piano núm. 1 en Re menor, op. 49

30'

- I. Molto allegro ed agitato
- II. Andante con moto tranquillo
- III. Scherzo: Leggiero e vivace
- IV. Finale: Allegro assai appassionato

Joshua Bell, violí. Steven Isserlis, violoncel. Alessio Bax, piano

***El programa s'interpretrà sense mitja part**

Joshua Bell, violí



Amb una carrera que abasta gairebé quatre dècades, Joshua Bell és un dels violinistes més cèlebres de la seva generació. Havent actuat amb pràcticament totes les orquestres importants del món, Bell segueix mantenint compromisos com a solista, recitalista, músic de cambra, director i director musical de l'Academy of St Martin in the Fields.

En un moment en què el COVID-19 ha acabat amb la majoria de les actuacions en viu, Bell s'ha unit al moviment per oferir interpretacions de primer nivell mundial per internet. El 16 d'agost de 2020, PBS va presentar "Joshua Bell: a casa amb música" una retransmissió nacional dirigi-

da per la guanyadora dels premis Tony i Emmy, Dori Berinstein. El programa va incloure grans obres de música clàssica, així com nous arranjaments de peces favorites, incloent una selecció de West Side Story, i va comptar amb els artistes convidats Larisa Martínez, Jeremy Denk, Peter Dugan i Kamal Khan.

Nascut a Bloomington, Indiana, Bell va començar a tocar el violí als quatre anys i, als dotze, va començar a estudiar amb el seu mentor, Josef Gingold. Als 14 anys, Bell va debutar amb Riccardo Muti i la Philadelphia Orchestra, i als 17 anys va debutar a la Carnegie Hall amb la St. Louis Symphony Orchestra. Als 18 anys, Bell va signar contracte amb el seu primer segell discogràfic, London Decca, i va rebre la prestigiosa Beca Avery Fisher. Els anys següents va ser nomenat "Instrumentista de l'any 2010" per Musical America i "Jove líder mundial 2007" pel Fòrum Econòmic Mundial, va ser nominat a sis premis Grammy i va rebre el Premi Avery Fisher 2007. Així mateix, va rebre el Premi d'Arts del governador d'Indiana el 2003 i el 1991 el Premi a Distingits Exalumnes de l'Escola de Música Jacobs. El 2000 va ser nomenat "Llegenda viva d'Indiana".

Ha actuat per a tres presidents nord-americans i per als jutges de la Cort Suprema dels Estats Units. Va participar en la primera missió cultural a Cuba del Comitè de les Arts i Humanitats de l'ex-president Barack Obama, unint-se a músics cubans i nord-americans en un programa especial de la PBS, Live from Lincoln Center 2017 "Joshua Bell: Les estacions de Cuba" (nominat a un Emmy), celebrant la renovació de la diplomàcia cultural entre Cuba i els Estats Units.

Steven Isserlis, violoncel



Aclamat mundialment pel seu mestratge musical i la seva tècnica, aquest violoncel·lista britànic gaudeix d'una carrera única i variada com a solista, músic de cambra, educador, autor i locutor. Col·labora amb les millors orquestres i directors del món i ofereix recitals en els principals centres musicals. Com a músic de cambra, ha organitzat sèries de concerts per a molts llocs prestigiosos, com el Wigmore Hall de Londres, el 92nd Street Y de Nova York i el Festival de Salzburg. També dirigeix orquestres de cambra des del violoncel.

Té un gran interès en la interpretació historicista, treballant amb moltes orquestres d'instruments d'època i en recitals amb clavecí i

fortepiano. També és un entusiasta exponent de la música contemporània i ha estrenat nombroses obres, entre elles *The Protecting Veil* de Tavener, *Lieux retrouvés* d'Adès, tres obres per a violoncel sol de Kurtág i peces de Holliger i Widmann.

La seva àmplia discografia inclou les suites completes per a violoncel de Bach (Àlbum instrumental de l'any de Gramophone), les obres completes de Beethoven per a violoncel i piano, concerts de C.P.E. Bach i de Haydn, els concerts d'Elgar i Walton i el concert doble de Brahms amb Joshua Bell i l'Academy of St Martin in the Fields.

Des de 1997, ha estat Director Artístic del Seminari Internacional de Músics Prussia Cove, de Cornualla. També li agrada interpretar per a nens i nenes i ha creat tres històries musicals amb la compositora Anne Dudley. Els seus dos llibres infantils, publicats per Faber & Faber, han estat traduïts a molts idiomes; el seu últim llibre per a Faber és un comentari sobre "Consells per a joves músics" de Schumann, i el 2021 es publicarà un llibre sobre les suites de Bach. Ha ideat i escrit dues vetllades de paraules i música, una que descriu els últims anys de Robert Schumann i l'altra dedicada a Marcel Proust, i ha presentat molts programes de ràdio, inclosos documentals sobre dos dels seus ídols: Robert Schumann i Harpo Marx.

Ha rebut molts premis, entre ells un CBE en reconeixement als seus serveis a la música, el Premi Schumann de la ciutat de Zwickau, el Premi Piatigorsky i la Beca Genius de la Fundació Maestro als Estats Units, El Premi Glashütte a Alemanya, la medalla d'Or atorgada pel Ministeri de Cultura d'Armènia i la medalla Wigmore.

Toca l'Stradivarius 'Marquès de Corberon' de 1726, cedit per la Royal Academy of Music.

Alessio Bax, piano



Va aconseguir rellevància al guanyar els Concursos Internacionals de Piano de Leeds i de Hamamatsu. És conegut no només com a recitalista i músic de cambra sinó també com a solista amb moltes de les principals orquestres del món: London Philharmonic, Royal Philharmonic, Filharmonica de Sant Petersburg, les simfòniques de Boston, Dallas, Cincinnati, Sydney i City of Birmingham i la Simfònica NHK, amb directors com Alsop, Ashkenazy, Davis, Rattle, Temirkanov i van Zweden.

Va gravar el seu onzè àlbum de Signum Classics, Italian Inspirations, amb el programa que va interpretar en el seu debut en solitari a la sala 92nd

Street Y de Nova York. Va interpretar la integral d'obres per a violoncel i piano de Beethoven amb Paul Watkins de l'Emerson String Quartet, i els tríos amb el concertino de la Berliner Philharmoniker Daishin Kashimoto i el trompa virtuós Radovan Vlatkovic. Es va embarcar en gires de recitals per Estats Units i Europa amb Joshua Bell. Al costat de Lucille Chung, va oferir recitals de piano a duo als Estats Units i a Sud-Amèrica. A l'estiu celebrarà el seu quart any com a director artístic del Festival Incontri in Terra di Siena.

Va debutar amb les simfòniques de Boston i Melbourne (tots dos amb Sir Andrew Davis), i va dirigir des del teclat la Sydney Symphony. Va debutar a Wigmore Hall (emès en directe per BBC Radio 3), i va fer concerts a la Walt Disney Hall (Los Angeles), al Kennedy Center (Washington) i a la Carnegie Hall. El 2009 va rebre la prestigiosa beca Avery Fisher i, quatre anys més tard, va ser guardonat amb el Premi Andrew Wolf de Música de Cambra i amb el Premi Lincoln Center per a Artistes Emergents.

La seva àmplia discografia a Signum Classics inclou nombroses obres de Beethoven; un disc a duo amb Lucille Chung; obres de Mozart, Scriabin i Mussorgski i obres de Brahms, de Bach i de Rachmaninoff. També va gravar Baroque Reflections per a Warner Classics, tots ells amb gran rebuda per part de la crítica especialitzada. Va interpretar la Sonata "Hammerklavier" de Beethoven per a Daniel Barenboim al documental de la PBS "Barenboim on Beethoven: Masterclass", disponible en DVD d'EMI.

Amb 14 anys, es va graduar amb els màxims honors al Conservatori de Bari, la seva ciutat natal, i després de prosseguir els seus estudis a Europa, es va traslladar als Estats Units el 1994. Artista Steinway, viu a Nova York amb la pianista Lucille Chung i la seva filla Mila. El 2019 es va incorporar a la facultat de piano del New England Conservatory.

COMENTARI DE LES OBRES

Tradició i modernitat

"Què puc imitar per ser original?". Aquesta pregunta que es plantejava l'escriptor francès de finals del s. XIX François Coppée ens permet comparar dos conceptes que, tot i que per a molts encara avui estan confrontats, en essència són complementaris: tradició i modernitat. La innovació sense l'herència històrica no pot sostenir-se. Ara bé, el grau de fidelitat o respecte per les pràctiques anteriors pot marcar grans diferències. El violoncel·lista i divulgador musical Steven Isserlis, un dels intèrprets del concert d'avui, afirma que: "L'art de qualsevol compositor rellevant sempre estarà impregnat de la música del passat; però mentre que alguns absorbeixen i reten homenatge a les lliçons d'aquells que els han precedit, altres intenten separar-se'n. Al meu entendre, la història de la música sovint produeix parelles contrastades de compositors: Bach, per exemple, va ser considerat (per alguns) antiquat en la seva època, mentre que les produccions de Haendel van aconseguir el cim de la moda. De manera similar, Brahms adorava els déus musicals del passat i Wagner –tot i que es beneficiava del seu exemple– va crear un món completament nou".

Isserlis associa aquesta idea amb el programa que avui podem sentir: "Presenta música de tres compositors que podrien situar-se en la categoria Bach/Brahms: Mozart va sintetitzar tot el que havia succeït anteriorment, mentre que Haydn va sorprendre els oients amb els seus escandalosos experiments; Xostakóvitx es va adherir a les formes clàssiques, mentre que Stravinski va conrear una àmplia gamma d'estils gairebé irreconeixibles. Mendelssohn (conegut com 'el Mozart de la nostra generació' per Robert Schumann) s'erigeix com el gran classicista de començaments del s. XIX –en contrast amb Chopin, que amb la nova utilització de les formes de dansa va captivar el món–. No obstant això, com mostren clarament les obres del concert d'aquest vespre, el respecte per la tradició no implica de cap manera manca d'originalitat, ni de bon tros: les tres peces són obres mestres úniques. La Sonata per a violí en Si bemoll major de Mozart, escrita al cim de la seva carrera, és una de les primeres sonates a duo veritablement equilibrades per a qualsevol parella d'instruments; la Sonata de Xostakóvitx, escrita quan era jove i estava a lluny de la figura torturada i perseguida en la qual es convertiria (al menys en la imaginació de el públic)– traspuja energia i enginy. Finalment, el Trio en re menor de Mendelssohn combina la fluïdesa sorprenentment natural del geni adolescent que ell havia estat amb la sentida profunditat dels seus anys de maduresa; tal com ho va expressar Schumann, va ser el trio magistral de l'època".

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791): Sonata per a violí i piano núm. 32 en Si bemoll major, K. 454 (1784)

La genialitat de Mozart es posa de manifest en nombrosos episodis ben documentats de la seva biografia. Un d'ells ens arriba de la mà de la Sonata per a violí i piano n° 32 en Si bemoll major, escrita a Viena entre el 21 i el 29 d'abril de 1784. La destinatària de la composició era la virtuosa Regina Strinasacchi de Màntua, "una violinista molt bona; hi ha molt

de gust i sentiment en la seva forma de tocar", comentava Mozart al seu pare. Regina i Wolfgang la van estrenar en el concert celebrat el 29 d'abril d'aquell any al vienès Teatre Kärntnerthor. Mozart, molt donat a lliurar les obres a l'últim moment, no va tenir temps per anotar en el paper la part de piano, de manera que va col·locar un full en blanc al seu faristol. I aquí és on trobem el prodigi: tota la música estava perfectament "escrita" al seu cap i la va interpretar de memòria.

Les disset sonates per a violí i piano de maduresa del salzburguès van ser crucials per a l'evolució del gènere cap a la ponderació entre els dos instruments, ja que, fins llavors, sempre s'havia afavorit un dels dos. La Sonata, K. 454 s'estructura en tres moviments, el primer amb una introducció Largo que adquireix les proporcions de preludi independent i en el qual s'alternen els gestos vigorosos i accentuats amb els passatges lírics i sofisticadament ornamentats. L'Allegro inicial ens proposa, seguint la tradició, una forma de sonata amb dos temes. El primer és brillant i impulsiu, mentre que el segon potencia la qualitat cantabile del violí.

L'Andante, de nodrida varietat temàtica, es planteja com una bella melodia acompanyada en què tots dos instruments exerceixen alternativament el paper solista. El caràcter del discurs es va enfosquint fins arribar a moments de conflicte dramàtic i profunditat gairebé romàntica. Finalment, l'autor utilitza una forma habitual, el rondó, per a l'Allegretto final. El tema principal, de perfil descendent en termes globals, recorre el registre del violí amb empena i agilitat no exempta de cromatismes. Mozart exhibeix la seva habitual destresa en el fluir dels diferents episodis i en el maneig de la tensió musical.

Dmitri Xostakóvitx (1906-1975): Sonata per a violoncel i piano en re menor, Op. 40 (1934)
El 25 de desembre de 1934, a la sala petita del conservatori de Sant Petersburg, Dmitri Xostakóvitx va presentar amb el seu amic Viktor Kubatski la Sonata per a violoncel i piano en re menor, Op. 40. El mateix Kubatski, organitzador de concerts i violoncel·lista principal de l'orquestra del Teatre Bolshoi, havia estat el responsable de l'encàrrec. L'estiu anterior, Xostakóvitx, casat des de 1932 amb l'astrofísica Nina Varzar, es va enamorar d'una antiga alumna de vint anys anomenada Yelena Konstantinovskaya. Aquest afer va provocar el divorci del matrimoni. No obstant això, aviat van tornar a casar-se després d'advertir que Nina esperava el que seria el primer fill de la parella. Durant el breu període de separació, poc més de trenta dies entre agost i setembre de 1934, va escriure la sonata.

La seva elaboració i estructura són completament clàssiques (en quatre moviments: sonata, scherzo, largo i rondó) i el llenguatge es revela sorprenentment conservador a través de la regularitat de les frases, les escales essencialment diatòniques i un commovedor lirisme de gestualitat romàntica. Segons va escriure el dedicatari de l'obra, Kubatski, el primer moviment, Allegro non troppo, hauria estat concebut després de dues nits d'insomni i baralla conjugal entre Xostakóvitx i Nina. El violoncel presenta un serè i càlid primer tema que contrasta amb el segon, agitat i amb tresets en mode major, enunciat pel piano. La atípica recapitulació ve marcada per un Largo que reprèn el tema inicial en una mena de cant amb sordina creant una atmosfera de freda quietud.

El material principal del fugaç Allegro té reminiscències populars i ens apropa al segell estrident de Xostakóvitx amb els seus ritmes ostinati i incisius, matisos extrems, patrons de notes repetides del piano en el registre agut, respostes provocadores del violoncel, irònics glissandi i brillants arpegis en harmònics. Al Largo ens trobem una mena de monòleg gemegós, lúgubre i introspectiu, protagonitzat per les melodies melancòliques i doloroses del violoncel. Per concloure, Xostakóvitx fa ressorgir la dansa, el sarcasme i el grotesc de manera molt eficaç en el vehement i demandant Allegro final que juga, a través del contrapunt, amb un mateix tema que es presenta variat de forma recurrent.

Felix Mendelssohn (1809–1847): Trio per a violí, violoncel i piano núm. 1 en Re menor, Op. 49 (1839)

No és freqüent que un compositor i pianista d'alçada, com ho va ser Mendelssohn a la seva època, admeti el consell d'un altre músic per donar forma a la versió definitiva de la part de tecla d'una de les seves pàgines de cambra més ambicioses. Això és el que li va passar al compositor alemany quan, amb tot just trenta anys, acabava d'escriure el Trio per a violí, violoncel i piano núm. 1 en Re menor, Op. 49. El seu amic, el també autor i pianista Ferdinand Hiller, opinava que alguns dels recursos pianístics eren massa clàssics i havien de beure més de Chopin i Liszt. Així, amb una part de més envergadura per al teclat, el trio va ser presentat a Schumann, qui no va dubtar a alabar immediatament l'obra i l'autor a la seva revista *Neue Zeitschrift für Musik*: "És una composició absolutament bella que, quan passin els anys, seguirà delectant els nostres nés i besnès". No s'equivocava.

L'atractiu i exuberància de les seves línies, la plena escriptura cambrística de la partitura, així com la fondària de la seva expressió en la simbòlica tonalitat de Re menor han convertit aquesta pàgina en una de les més reconegudes avui en dia del catàleg de l'autor alemany. El *Molto allegro ed agitato* s'obre amb un primer tema tempestuós i apassionat que presenta el violoncel i a qui s'uneix de seguida el violí, mentre el piano comença a desenvolupar virtuoses arpegis i dissenys en tresets. El segon tema, també encomanat al violoncel, desplega un perfil més conservador i lluminós però igualment inspirat.

L'Andante con moto tranquillo inicia el seu camí amb un solo pianístic que ens recorda les identitàries Cançons sense paraules de Mendelssohn, amb la melodia a la mà dreta i l'acompanyament dividit entre les dues mans. Un alè íntim i emotiu impregna tota la secció dominada per l'expressió del cant. La lleugeresa i vivacitat mozartianes apareixen en el Scherzo i en la seva combinació de ràpides figuracions amb radiants staccati al piano, fent del paràmetre rítmic el gran protagonista d'aquest breu tercer moviment. I finalment, a l'Allegro assai appassionato, l'autor desenvolupa una forma rondó-sonata en què el piano manté un veritable paper concertant. Amb raó va afirmar Schumann que Mendelssohn era el "músic més brillant, que comprèn més clarament les contradiccions de la seva època i que és el primer que aconsegueix reconciliar-les".

Eva Sandoval

CICLE BCN CLÀSSICS 20/21

Organitzen:



TRITÓ

IBERMÚSICA

Amb el suport de:



Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura



Ajuntament
de Barcelona
Institut de Cultura



GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE CULTURA
Y DEPORTE

inaem
INSTITUTO NACIONAL
DE ARTES ESCENICAS

Col·laboren:



PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEO
CATALÀ



Mitjans oficials:

Cat **M**úsica

SE2
CATALUNYA

LA VANGUARDIA

Troba'ns a:

Enamorats, 35
08013 Barcelona

www.bcnclassics.cat
contacte@bcnclassics.cat
93 342 61 75



@bcnclassics

GAUDIM LA MÚSICA EN SILENCI



MOLTES GRÀCIES!